

Nr 75.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 maj 1921 angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom; given Stockholms slott den 24 februari 1922.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 maj 1921 angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom.

GUSTAF.

A. Åkerman.

Förslag

till

LAG

om fortsatt tillämpning av lagen den 20 maj 1921 (nr 247) angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom.

Häri genom förordnas, att lagen den 20 maj 1921 angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom, vilken lag gäller tills vidare intill den 1 juli 1922, skall äga fortsatt tillämpning tills vidare intill den 1 juli 1923.

*Utdrag ur protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 10 februari 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, ÖRNE.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Åkerman anför:

»Lagen den 20 maj 1921 (nr 247) angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom, vilken lag tillkom på initiativ av fjolårets riksdag, gäller tills vidare intill den 1 juli 1922. Då följaktligen fråga läser uppstå, huruvida lagens giltighetstid bör förlängas, har jag anmodat jordkommissionen att avgiva yttrande angående de åtgärder, som kunna anses påkallade med anledning av att nämnda lag upphör att gälla den 1 juli 1922.

Uti ett den 5 december 1921 dagtecknat yttrande har jordkommissionen anført: Kommissionen torde i början av år 1922 komma att avlämna förslag till lag med bestämmelser angående rätt att förvärva och besitta fast egendom, vilket förslag bland annat innehölle bestämmelser rörande bolags och ekonomiska föreningars rätt att förvärva sådan egendom. Skulle proposition i anledning av detta förslag icke komma att föreläggas 1922 års riksdag, ansåge kommissionen, att giltighetstiden för oförmälda lag den 20 maj 1921 borde förlängas med ett år.

Då det i jordkommissionens yttrande oförmälda lagförslaget ännu icke inkommit till justitiedepartementet och vid sådant förhållande det torde vara uteslutet, att en å dylikt förslag grundad proposition kan avlätas till den nu samlade riksdagen, har jag, i anslutning till kommissionens utta-

lande, ansett giltighetstiden för lagen den 20 maj 1921 böra utsträckas med ännu ett år. En sådan åtgärd torde för övrigt vara motiverad jämväl därav, att lagen varit gällande under kortare tid än ett år och att alltså någon egentlig erfarenhet om dess verkningar ännu icke kunnat vinnas.

Vid föredragning i lagrådet den 17 maj 1921 av det av riksdagen för dess del antagna förslaget, lika lydande med den sedermera utfärdade lagen, avgåvos de yttranden, det härvid såsom bilaga B fogade protokollet utvisar.

Med hänvisning till vad jag nu anfört har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till *lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 maj 1921 (nr 247) angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom.*»

Föredraganden uppläser härefter berörda förslag, av den lydelse, bilaga A¹ till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, lagrådets utlåtande över förslaget måtte inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Ivar Brynolf.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Bilaga B.

Protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd tisdagen den 17 maj 1921.

Närvarande:

Justitierådet BERGLÖF, regeringsrådet ERNBERG, justitieråden MOLIN, APPELBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 6 maj 1921, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över ett av riksdagen för dess del antaget förslag till lag angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av assessorn Seve Ekberg.

Detsamma föranledde följande yttranden.

Justitieråden *Berglöf* och *Appelberg*:

Med utgångspunkt från 1906 års lag kan det ej förnekas, att ifråga om vissa av denna ej berörda landsdelar åtskilliga skäl tala för behovet av en lagstiftning, och därmed också av en provisorisk sådan, gående ut på att reglera bolags förvärv av bondejord. Beträffande åter andra av nämnda landsdelar, har något dylikt behov ej påvisats. Avgörande betänkligheter synas emellertid ej möta mot att låta hela den från 1906 års lag undantagna delen av riket omfattas av en sådan provisorisk lagstiftning, då densamma beträffande de trakter, där bolagsförvärv av fast egendom endast synnerligen sparsamt förekommer, ej torde kunna medföra några avsevärda olägenheter. Betänkligare är, att förslaget innefattar en skärpning av det i 1906 års lag upptagna förbudet för bolag att förvärva skogsmark. I sakens nuvarande läge anse vi oss emellertid, utan att därigenom föregripa ett måhända senare påkallat omdöme om en definitiv lagstiftning å området, ej böra motsätta oss, att det av riksdagen för dess del antagna förslaget upphöjes till lag.

Regeringsrådet *Ernberg* och justitierådet *Molin*:

Det till lagrådet remitterade, av riksdagen antagna lagförslaget innebär, att lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag eller förening att förvärva fast egendom skulle med vissa modifikationer provisoriskt utsträckas att gälla även för de delar av riket, varå densamma nu icke äger tillämpning. Att innan den pågående utredningen angående behovet av en förbudslagstiftning för dessa landsdelar slutförts vidtagna en dylik åtgärd, kan icke undgå att väcka betänkligheter. Den fara för den egentligen jordbruksidkande, självägande befolkningens bestånd och oberoende, som på grund av bolagens omfattande jordförvärv ansetts föreligga i de norra delarna av riket och utgjort skälet för den omförmälda lagens tillkomst, gör sig uppenbarligen icke ens närmelsevis med samma styrka gällande i fråga om mellersta och södra Sverige, i allt fall icke

beträffande den ojämförligt större delen därav. Såsom redan tidigare vid behandlingen av frågan om införande av en provisorisk lagstiftning i förevarande hänseende framhållits, är nämligen bondeståndets ställning där väsentligt starkare än i Norrland och det sociala läget därstädes därför också ett annat. I det skick, vari utredningen ännu befinner sig, kan densamma näppeligen heller i och för sig anses lämna tillräcklig ledning för ett bestämt ståndpunkttagande till frågan, om eller i vilken mån en förbudslagstiftning sådan som den för Norrland gällande må anses påkallad jämväl för de delar av riket, varom nu är fråga. Och vad det föreslagna provisoriet angår, synes visserligen av utredningen framgå, att även där inom vissa län eller länsdelar på senare tiden jord i avsevärd omfattning övergått i bolags ägo. Men man stannar i ovisshet om, i vilken utsträckning dessa förvärv omfattat bondejord i egentlig mening. Till ej ringa del torde åtminstone inom vissa landsdelar förvärven gällt jord, tillhörig bruk eller fideikommissstiftelser. Särskilt synes detta hava varit fallet vid de i ärendet åberopade jordförvärven i Norra Uppland, vid vilka jordkommissionen synes vid sitt tillstyrkande av den nu ifrågasatta lagstiftningen hava lagt särskild vikt. Ävenså torde, såsom ock under utredningsarbetet tidigare framhållits, de senaste fastighetstaxeringarna hava spelat en avsevärd roll vid de under senare åren uppkomna förskjutningarna i fråga om fastighetsvärdena mellan bolagsjorden, å ena, samt annan jord, å andra sidan. Överhuvudtaget synes knappast föreligga fullt fog för antagandet att det skulle ligga någon särskild fara däri, att den lagstiftning på området, som efter behörig utredning tilläventyrs må finnas behöflig, får under någon kortare tid anstå.

Synnerligen anmärkningsvärt är även, att den föreslagna lagen i visst avseende går åtskilligt längre än den nuvarande lagen i ämnet. Medan enligt denna hinder för bolag eller förening som regel icke möter att förvärva avrösningsjord med impediment, som icke är att hänföra till s. k. stödskog, skulle däremot enligt förslaget motsvarande förhållande icke gälla för nu ifrågavarande delar av landet, och detta oaktat jordbruket uppenbarligen där är vida mindre i behov av stödet av skog till avsalu än fallet är i de nordligare landsdelarna. Detta sammanhänger tydligen därmed, att den nu föreliggande utredningen icke ansetts lämna tillräckligt material för meddelande av tillfredsställande regler i oförmälda hänseende. I det av jordkommissionen utarbetade, av lagrådet under år 1920 granskade förslaget till provisorisk lag hade dock förhållandet beaktats, i det att viss åtskillnad gjorts mellan skogsmark, »som må anses efter ortens förhållanden erforderlig såsom stöd åt fastighetens jordbruk», å ena, och annan skogsmark, å andra sidan.

Att vid nu berörda förhållanden och oavsett att, enligt vad jordkommissionen bebådade, den pågående utredningens slutförande jämte förslag såväl i nu föreliggande som andra därmed nära sammanhängande ämnen är att från dess sida inom den allra närmaste tiden förvänta, provisoriskt och i delvis skärpt form utsträcka norrlandslagens tillämpningsområde till riket i dess helhet synes knappast äga tillräckliga skäl för sig.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen
den 24 februari 1922.*

Närvarande:

Justitierådet BERGLÖF, regeringsrådet ERNBERG, justitieråden MOLIN, APPELBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 10 februari 1922, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 maj 1921 (nr 247) angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, hovrättsrådet Axel Afzelius. *Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.*

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 24 februari 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Åkerman anmäler lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det den 10 i denna månad till lagrådet remitterade förslaget till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 maj 1921 (nr 247) angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom; därvid föredraganden hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ivar Brynolf.